

Творчий шлях географа і ландшафтознавця (до 60-річчя професора Г.І. Денисика)

Сьомого грудня 2009 року виповнилося 60 років відомому фахівцю антропогенної географії та антропогенного ландшафтознавства, доктору географічних наук, професору, академіку Академії вищої освіти України, завідувачу кафедри фізичної географії Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського Григорію Івановичу Денисику.

Уроженець Буковинського краю, випускник Чернівецького державного університету (1975 р.) він свою долю пов'язав з Поділлям і Вінницьким педагогічним університетом, зокрема природничо-географічним факультетом на якому працює з початку його створення – з 1976 р. Перебував на різних посадах: до 1984 року – викладач, пізніше – доцент, завідувач кафедри географії, з 1992 року ініціатор створення і очільник кафедри фізичної географії, а з 2000 року – професор та завідувач цієї ж кафедри. Одночасно у 2002-2003 р.р. – проректор з виховної роботи університету. У 1984 році захистив кандидатську дисертацію (“Техногенні ландшафти Поділля”), а в 1999 році – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук (“Антропогенні ландшафти Правобережної України”).

Учень одного з основоположників антропогенного ландшафтознавства, відомого російського географа Ф.М. Мількова, Григорій Іванович є активним продовжувачем та розбудовувачем цього наукового напрямку. Невтомний польовий дослідник і талановитий організатор Денисик Г.І. очолив і нині координує роботу комплексних експедиційних досліджень природи Правобережної України. На основі багаторічних досліджень ним була обґрунтована періодизація комплексних досліджень природи і розвитку антропогенних ландшафтів цієї частини країни. Останнім часом бере активну участь у розробці держбюджетних тем зі створення екомережі України.

Вагомий науковий доробок науковця-ювіляра. Ним написано і опубліковано більше 400 наукових робіт, з них 18 монографій та навчальних посібників, 8 брошур. Наукові праці Г.І. Денисика широко відомі на теренах СНД. Вони охоплюють практично всі напрями природничої географії та антропогенного ландшафтознавства.

Упродовж низки років здійснює активну науково-громадську роботу: він член Вченої ради факультету, університету, голова обласного відділення УГТ, керівник Вінницької обласної організації Всеукраїнської екологічної ліги, член Президії УГТ, експерт ДАК, член робочої групи МОН з підготовки програм з географії та двох Вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій: при Київському національному університеті ім. Т. Шевченка та при Інституті географії НАН України. Приймає активну участь у створенні методичних рекомендацій та програм навчальних курсів, виступає опонентом докторських та кандидатських дисертацій. Неодноразово був головою журі державних учнівських і студентських олімпіад та незмінним головою учнівських обласних олімпіад (протягом останніх 10 років) з географії. Декілька разів представляв українську географічну науку на міжнародних симпозіумах, зокрема на XXXI Міжнародному географічному конгресі (м. Туніс, Туніс, 2008 р.) та XXIV Міжнародній картографічній конференції Міжнародної картографічної асоціації (МКА), (м. Сантьяго, Чилі, 2009 р.).

Г.І. Денисик – чудовий педагог і лектор. Маючи солідні теоретичні знання і великий досвід він протягом багатьох років читає лекції в Інституті післядипломної освіти педагогічних працівників для вчителів географії, здійснює підготовку учнів до участі в республіканській олімпіаді і є незмінним керівником обласних шкільних географічних олімпіад. На рідному географічному факультеті він веде курс “Фізичної географії України” та спецкурси, зокрема “Антропогенне ландшафтознавство”. Свого часу ним же започатковано курс “Природничої географії Поділля”.

Творчо і з наснагою працює Григорій Іванович з студентами: здійснює керівництво науковою групою “Олімп”, навчальними практиками студентів, дипломними проектами, курсовими і контрольними роботами. Підготовлені ним студенти упродовж останнього десятиріччя беруть участь у II етапі Всеукраїнських студентських олімпіад з географії та конкурсах студентських наукових робіт, на яких займають високі місця (О. Левченко і С. Хабіб – I і III місця в 2000 році, I командне місце; С. Хабіб – III місце в 2001 році; Кокус В., Жупанов О. – I і III місця в 2002 році, I командне місце; Прокопчук Т. – I місце в 2009 році).

За обсягами наукових досліджень і питомою вагою наукових публікацій на одного співробітника кафедри, очолювана Г.І. Денисиком займає чільні місця в університеті, при чому дані показники покращуються з року в рік. За результатами 2007 року кафедра виборола третє місце в університеті, а за цього річними студентськими науковими здобутками – перше. Вагомі результати кафедри сприятливо позначилися і на загальному науковому відноколї факультету – почесне перше місце за 2009 рік.

Професор Г.І. Денисик плекає молоді наукові кадри. Завдяки його зусиллям вже з 1992 року на кафедрі функціонує аспірантура зі спеціальності 11.00.01 “Фізична географія, геофізика та геохімія ландшафтів”, а дещо пізніше утвердилася 11.00.11 “Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів” та магістратура. Його учнями захищено 8 кандидатських дисертацій, напрацьовуються матеріали майбутніх дисертацій аспірантами, співпошукачами і магістрами. Під його керівництвом навчаються й нинішні аспіранти, значна частина яких представляє навчальні заклади Центральної та Південної України (м. Мелітополь, Кривий Ріг, Умань, Кам’янець-Подільський).

По-суті, з 1996 р. сформувалась і активно діє *наукова школа з антропогенного ландшафтознавства* (єдина в Україні). Загалом, для формування школи склалися сприятливі умови: цілісна особистість, безперечний лідер ідеями, здатними захопити наукову молодь; результати досліджень, що знаходять застосування на практиці і високо оцінені науковою громадськістю; власний журнал, – все це сприяє формуванню життєстійкої і продуктивної наукової школи.

Основними напрямками наукових досліджень школи є:

- а) розробка теоретичних основ загального та антропогенного ландшафтознавства (АЛ);
- б) принципи й методи дослідження АЛ;
- в) структура й класифікація АЛ;
- г) регіональні дослідження основних класів АЛ;
- д) районування й регіональні відміни АЛ України;
- е) екостан, оптимізація й охорона АЛ.

Важливим напрямом науково-дослідницької роботи Г.І. Денисика за минулі роки є краєзнавча робота. За його сприяння і активної участі було видано Атлас Вінницької області (1987). Наразі здійснено його доповнення та перевидання (2008).

Під загальною редакцією проф. Денисика Г.І. започатковані і видаються серії:

– із 12-ти історико-краєзнавчих збірок під загальною назвою “Земля Подільська” (ред. Г.І. Денисик) вийшло з друку 6 збірок: “Простори Вінниччини”, “Подільське Побужжя”, “Заповідне Поділля”, “Містечка Східного Поділля”, “Подільські товтри”, “Вінниця та її околиці”. Готуються до друку “Подільський камінь”.

– із 4-х колективних монографій під загальною редакцією проф. Денисика Г.І. “Поділля: природа і ландшафти” видано дві монографії: “Середнє Побужжя” (2003) і “Середнє Придністров’є” (2007) загальним обсягом 34 др. арк.;

– із 10-ти монографій “Антропогенні ландшафти Поділля” вийшло з друку чотири монографії: “Дорожні ландшафти Поділля” (2005), “Селитебні ландшафти Поділля” (2006), “Водні антропогенні ландшафти Поділля” (2007) та “Рекреаційні ландшафти Поділля” (2008). Загальний обсяг – близько 40 др. арк.

З початку ХХІ ст. професором Г.І. Денисиком розпочато видання фахового журналу. Упродовж 2001-2009 рр. видано вісімнадцять номерів “Наукових записок. Серія: Географія” загальним обсягом більше 520 др. арк.

Він по-батьківськи турбується і про студентів, і про співробітників кафедри, про імідж факультету, і загалом педагогічного університету. Багато сил, здоров’я та енергії вклав він у створення та розбудову факультету, і ця праця не була марною. Григорія Івановича знають і поважають не лише у ВДПУ, але й практично в усіх навчальних закладах України, де готують географів. Встановлені проф. Г.І. Денисиком наукові контакти з усіма ВНЗ, де є географічні факультети в Україні та поза її межами (Росія: РАН /відділи земельних і водних ресурсів/, Воронежський державний університет, Калінінградський технічний університет, С.-Петербурзький державний університет, Брянський педуніверситет; Білорусія: Мінський державний університет, Гомельський педуніверситет; Польща: Вища географічна школа у Кельце, Варшавський університет) вилились в організацію та проведення на базі кафедри тільки в найближчі роки 3-х міжнародних науково-теоретичних конференцій: “Теоретичне і прикладне ландшафтознавство” (2000), “Антропогенні географія та ландшафтознавство: кінець ХХ – початок ХХІ сторіч” (2003), “Історична географія: початок ХХІ сторіччя” (2007). Разом з Уманським (2005 р.) та Криворізьким (2006 р.) проведено дві Всеукраїнські конференції з антропогенного ландшафтознавства та екології. Найближчим часом, себто в 2010 році заплановано проведення чергової міжнародної конференції “Культурний ландшафт: теорія і практика” у співпраці з провідними російськими вузами – Московським та Воронежським державними університетами.

Закоханість у рідний краю не стає на заваді допитливому розуму та помислам досвідченого науковця. Його манять простори планети і він використовуючи можливості пізнає природничі та етнокультурні особливості Південної Америки (Еквадор, Перу, Бразилія, Чилі), Північної Африки (Туніс, Єгипет), Азії (республіки Середньої Азії, території Далекого Сходу і Уралу Росії, Близький Схід: Ізраїль, Йорданія), Європи (Росія, Польща та ін.). Із захопленням, властивим йому, пізніше ділиться враженнями від побаченого символу екватора в

Еквадорі, пірамід в Єгипті чи велетенських черепах на Галапагоських островах, із студентською молоддю та колегами.

Невтомне бажання прислужитися суспільству та його кращим традиціям розбудило в Григорія Івановича високі моральні та організаційні здібності, свідченням чого є суттєві здобутки очолюваних ним упродовж тривалого часу Вінницького відділу Українського географічного товариства (УГТ), а в останні два роки – Вінницької обласної організації Всеукраїнської екологічної ліги.

Важко перелічити всі чесноти Інтелігента і Географа, але властиві академіку Г.І. Денисику демократизм у відношеннях з колегами, доброзичливість, життєрадісність, принциповість, скромність і висока працьовитість та вимогливість (в першу чергу до себе) – ці якості викликають і мають викликати глибоку повагу і авторитет у всіх кому пощастило (пощастить) з ним спілкуватися в стінах педуніверситетуту та поза ним.

Значні досягнення д.г.н., професора Денисика Г.І. були помічені МОН України та відповідно відзначені присвоєнням звання Відмінника освіти України (2002 р.) і обранням академіком Академії наук Вищої освіти України (2007 р.). Чернівецький університет включив його у перелік видатних випускників вузу з часу його заснування (1875 р.). Біографія Григорія Івановича розміщена і в книзі “Визначні буковинці” (2007).

Свій ювілей Григорій Іванович зустрічає у розквіті творчих сил. Колеги і студенти цінують професора Г.І. Денисика за глибокі знання і широку ерудицію, педагогічну майстерність і доброзичливість. Немає сумніву, що і надалі наукова та організаційна діяльність Г.І. Денисика принесе багато нових результатів на благо людям і на славу географічної науки.

Анатолій Гудзевич